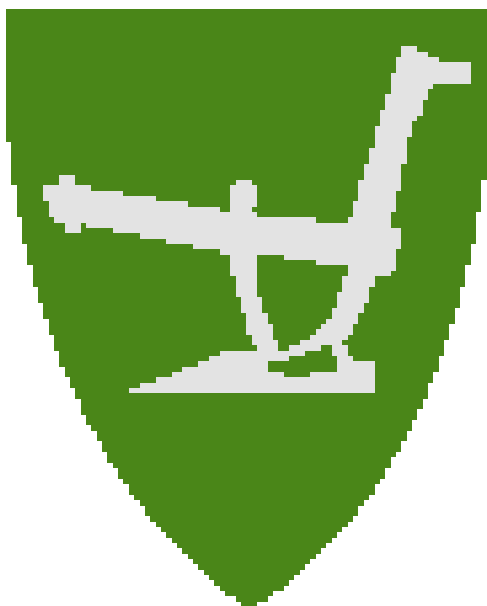

KOMMUNEPLAN
FOR
STANGE KOMMUNE
SAMFUNNSPOLITISK DEL

SAMORDNET RAPPORT
FRA FIRE KOMITEER

2003 – 2015

INNHOLDSFORTEGNELSE

	side
Innledning	3
Fylkesplan for Hedmark	3
Fylkesdelplan for Hamarregionen	4
Regional Utviklingsanalyse	4
Utviklingstrekk i Stange kommune	5
Prioriterte politikkområder	7
Komite 1: Barn og unge skal sikres gode og trygge oppvekstvilkår	8
Komite 2: Alle skal føle trygghet for dekning av nødvendige behov i alderdommen, ved sykdom og ved spesielle funksjonstap	16
Komite 3: Nærmiljøer skal fungere med sine naturlige møtesteder og gjennom lokal kultur- og aktivitetstilbud	29
Komite 4: Stange skal være en god kommune å bo i, og det skal gis et variert botilbud	35

Innledning

Gjennom Kommuneloven og Plan- og bygningsloven er kommunene pålagt å utarbeide en samordnet plan for virksomheten i en kommune.

Dette lovverket forutsetter at kommuneplanens visjoner og mål for utviklingen av kommunen ikke bare er basert på kommunens egen virksomhet og initiativ, men også skal ta opp i seg forventninger om andre aktørers virksomhet - det være seg statens og fylkeskommunens virksomhet, lag og foreninger av alle slag, næringsliv og enkeltpersoner.

Dette dokumentet er en revisjon og rullering av kommuneplanen som ble vedtatt i 1998. Kommunestyret behandlet i 2001 en kommuneplanmelding med en oversikt over utviklingen i kommunen i perioden 1997-2001. I februar 2002 vedtok kommunestyret å gjennomføre en revisjon og utdypning av 4 utvalgte og prioriterte mål i kommuneplanen av 1998, med formannskapet som styringsgruppe. Kommunestyret la til grunn at Stange kommune fortsatt skal utvikles etter et hovedmål om at

Alle kommunens innbyggere skal føle trygghet og tilhørighet – og ha mulighet for vekst og utvikling – i arbeid og fritid.

Dette dokumentet omfatter kommuneplanens langsiktige del med mål for utviklingen i kommunen, og retningslinjer for sektorenes virksomhet. Både fordi det har en langsiktig horisont og fordi det baserer seg på mange aktørers virksomhet og prioriteringer, er det vanskelig å være så konkret som ønskelig. Av samme grunn kan det også være vanskelig å få en klar sammenheng mellom realistiske mål og tilgjengelige økonomiske og andre ressurser. Det er imidlertid viktig at dokumentet - etter den politiske behandlingsprosessen - gir klare anvisninger på hva som anses som viktige politiske prioriteringer av mål og utviklingsretninger.

Det har ikke vært en del av dette planarbeidet å foreta en revisjon også av kommuneplanens arealdel. Det er imidlertid et behov for å foreta en slik revisjon. Det er ønskelig å kunne påbegynne et slikt arbeid høsten 2003.

Fylkesplan for Hedmark

Fylkesplanen ble vedtatt av fylkestinget i 2000 – som et verktøy for regional utvikling. Planen trekker opp visjoner, mål og strategier for en ønsket utvikling – nemlig at ***det skal være attraktivt å bo i Hedmark***. Dette er igjen uttrykt ved at

- lokalsamfunnene skal være levende og trygge og ha et miljø som fremmer identitet og samhørighet
- utviklingen skal bygge på en bærekraftig utnyttning av ressursene
- det skal utvikles en senterstruktur med funksjonelle region- og kommunesentre.

Planen har i stor grad satt fokus på at grunnlaget for en ønsket utvikling ligger hos enkeltindividet som gjennom sin aktivitet former fellesskapet. Med et slikt utgangspunkt er planen bygget opp om 3 strategiske satsningsområder:

- Entreprenørskap, kultur og miljø – for å stimulere det skapende mennesket
- Livslang læring og handlingskompetanse – for å stimulere det lærende mennesket
- Helsefremmende og forebyggende arbeid – for å stimulere det livskraftige mennesket

Innenfor disse rammene er det igjen trukket opp en lang rekke utfordringer, mål og strategier. Fylkesplanen følges opp årlig gjennom et Regionalt Utviklings- og handlingsprogram (RUHP) og Regionalt Utviklingsprogram (RUP). Her blir de enkelte programområdene prioritert og tildelt ressurser.

Fylkesdelplan for Hamarregionen

Som en del av arbeidet med Fylkesplanen for Hedmark, ble det gjennom de enkelte regionrådene utviklet regionale visjoner og egne satsingsområder for hver av fylkets 4 regioner. Hver enkelt region har tatt utgangspunkt i sine spesielle utfordringer og muligheter. Hamarregionen formet sin visjon for regionen slik:

Hamarregionen skal være det mest attraktive bo-området i Innlandet.

For å kunne fylle denne visjonen må regionen blant annet kunne tilby:

- Trygge, stabile og mangfoldige bo- og oppvekstvilkår.
- Gode kommunikasjoner.
- Gode skoler og barnehager.
- Variert og godt kultur-, aktivitets- og idrettstilbud.
- Variert og livskraftig næringsliv.
- By- og landområder med høye estetiske kvaliteter.
- Et bredt spekter av naturopplevelser.
- Godt helse- og sjukehusstilbud.

Hovedutfordringene for regionen er definert som følgende satsingsområder:

- Barn og unge først (Barnehager/Skoler/Medvirkning/Mobilitet,kommunikasjoner)
- Bli "Innlandshovedstaden"
- Tilrettelegge for utvikling og fornying i næringslivet
- Etablere "Innlandsuniversitetet"
- Folkehelse bygget på nærhet og kompetanse

Hamarregionen har påtatt seg en nøkkelrolle for å snu den negative befolkningsutviklingen i Hedmark som helhet. Dette skal skje gjennom både å opprettholde, men også forsterke den positive utviklingen som regionen for tiden er inne i. Dette skal bl.a. skje gjennom et godt samarbeid mellom private og offentlige aktører og internt mellom disse.

Regional utviklingsanalyse

Hamar og Stange kommuner har vedtatt å utarbeide en felles næringsplan. Som et ledd i dette arbeidet er det utarbeidet en Regional Utviklingsanalyse for Hamarregionen. Hensikten har vært å gå gjennom viktige trekk ved regionens utvikling og studere samfunnsmessige utviklingstrekk som ventes å ha betydning i nær framtid. På dette grunnlaget er det også gitt forslag til mål og utviklingsstrategier for Hamarregionen i årene framover. Analysen er utarbeidet av Agenda Utredning og Utvikling med bred deltakelse på rundt 20 personer fra

næringslivet og det offentlige. Analysen er også presentert for formannskapene i Hamar og Stange.

Hovedproblemstillingen er formulert slik:

- *Etter svak vekst på 1990-tallet har Hamarregionen i årene framover muligheter for befolkningsvekst gjennom innflytting fra Oslo-området.*
- *Dette kan gi regionen en ny dynamikk, og nye muligheter for utvikling.*
- *Næringslivsveksten i regionen har imidlertid ikke holdt følge med befolkningsveksten.*
- *Hva kan Hamarregionen gjøre for å legge til rette for økt innflytting fra Oslo-området som drivkraft i næringsutviklingen ? ("Bostedsdrevet næringsutvikling")*

I analysen er det pekt på i alt syv strategiske pilarer som svar på denne utfordringen:

- *Økt befolknings- og næringslivsvekst gjennom utflytting fra Oslo-området (mål for befolkningsvekst bør være minst 0,6 % pr. år for å skape nok trykk i utviklingen av nye arbeidsplasser – med mål om økning til full arbeidsplassdekning fra dagens 90 %. Det gjelder å få til en god utviklingspiral.)*
- *Hurtigere og bedre kommunikasjoner mot Oslo-området (få fart på jernbanen/bygg kryssningsspor, 4-felts E6 så raskt og langt som mulig).*
- *Innlandshovedstad og regionsenter (framstå som regionsenter for 75 000 mennesker og by for hele Innlandet, samle nye regionale funksjoner, urbanisere sentrum og framstå som liten storby med kultur og rekreasjonstilbud).*
- *Utvikling av Hamar sentrum (ta bykjernen i bruk, bli liten storby, bygg Hamar Brygge).*
- *Næringsklynger og etablererkultur (nye kompetansekrevende arbeidsplasser i utadrettet virksomhet – det enkleste er å utvikle det man er god på og har mye av fra før/næringsklynger).*
- *Utdanningscenter og studentby (utvikling henimot Innlandsuniversitet)*
- *Imagebygging i kompetansesamfunnet (skap et utviklingspreget image – og mye er gjort!)*

Utviklingstrekk i Stange kommune

Forut for kommunestyrets vedtak om å gjennomføre en revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, ble det utarbeidet en kommuneplanmelding som viste utviklingstrekk i kommunen for perioden 1997-2001. Det ble vist til befolkningsutvikling, boligbygging, arealbruk og utviklingen innenfor alle de ulike tjenestetilbudene i kommunen samt utviklingstrekk i kommuneøkonomien. Det vises til denne meldingen.

I dette avsnittet gis det bare en kort og generell oversikt over befolkningsutviklingen de seneste årene i kommunen, og hvordan utviklingen forventes å være i årene framover – kort sagt en oversikt over de som det planlegges for. For planlegging og tilrettelegging av de enkelte tjenestene vil det i de fleste tilfellene være behov for mer detaljert og tilpasset oversikt.

Befolkningsutvikling og endring av befolkningsstruktur i Stange kommune 1998-2003

		0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-66 år	67-79 år	80 år +	I alt	% endring
STANGE KOMMUNE	1998	1260	1550	685	11366	2115	705	17685	
	2003	1276	1662	734	11662	1964	833	18137	2,6
Arstad	1998	159	243	94	1505	287		2207	
	2003	170	224	108	1556	171	62	2291	3,8
Hoberg	1998	291	302	119	2524	624		3935	
	2003	313	371	142	2564	561	206	4157	5,6
Stange	1998	232	304	130	2093	622		3378	
	2003	243	334	161	2251	440	198	3627	7,4
Tangen	1998	107	140	46	822	202		1317	
	2003	85	137	76	828	141	52	1319	0,2
Stenby	1998	38	35	24	352	131		581	
	2003	35	48	14	371	61	43	572	-1,5
Breidablikk	1998	125	133	48	955	246		1503	
	2003	127	151	53	982	144	64	1521	1,2
Solvin	1998	109	133	95	1140	238		1721	
	2003	120	146	50	1136	160	68	1678	-2,5
Åsbygda	1998	69	88	54	676	166		1045	
	2003	70	89	40	670	101	44	1014	-3,0
Vallset	1998	130	176	73	1294	304		1998	
	2003	115	162	90	1299	185	96	1947	-2,6

Tallene for kretsene i 1998 er samletall for alle over 67 år. Tallene for 2003 er foreløpige tall.

Noen konklusjoner er som følger:

- Langt sterkere befolkningsvekst enn forventet – ca. 90 pers.pr år (0,5%/år) mot forventet 30-50 pers.pr. år
- Innflyttingsoverskuddet er stort
- Ottestad og Stangebyen står for all veksten, Romedal og Vallset har den sterkeste tilbakegangen, Stange sør er tilnærmet uendret.
- Økning i barnetallet, særlig i skolealderen 6-12 og 13-15, svak nedgang i antallet pensjonister – men sterk økning av eldre over 80 år.
- Sterk økning av elevtallet i Hoberg og Stange.

Hvordan forventes befolkningsutviklingen å bli framover – og hva er kommunens mål ?

Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider hvert 3. år en prognose for de kommende 15-20 årene over forventet utvikling, både for landet – og ned på kommunenivå. Utviklingen siste 5 år har vært langt sterkere enn SSB's anbefalte prognose, også sterkere enn alternativet som forutsatte høy mobilitet i befolkningen. SSB har utarbeidet ny prognose for perioden 2003-20.

Legges det til grunn at det ikke skjer vesentlige endringer i fruktbarhet og levealder og at netto innvandring er stabil, vil ulikheter i mobilitet (flyttinger) gi følgende forskjeller for Stange i 2015:

Lav mobilitet	Middels mobilitet	Høy mobilitet
18472 personer	18653 personer	18828 personer

Som et referansealternativ er det vist til at ingen flyttinger og ingen innvandring ville gitt en befolkning på 17685 i Stange i 2015.

Gjennom sin tilslutning til det overordnede planverket som det er henvist til innledningsvis, har Stange kommune uttrykt et ønske om en befolkningsutvikling i samsvar med det som har vært utviklingen de siste 5 årene eller noe høyere – opp mot 0,6 % årlig vekst. Basert på en slik utvikling (høyalternativ) som er sammenliknet med en trendframskrivning (lavalternativ),

er det utarbeidet en analyse over befolkningsutvikling (med særlig fokus på elevtallsutvikling) fram til 2020 for de enkelte skolekretsene (AsplanViak 28.10.2002).

Hovedtallene er slik:

Framskrevet befolkningsutvikling for Stange (AsplanViak 2002)

	LAVALTERNATIV			HØYALTERNATIV		
	2002	2010	2020	2002	2010	2020
I alt	18030	18095	18145	18030	18910	19310
0-5 år	1314	1116	1076	1314	1218	1257
6-12 år	1661	1635	1496	1661	1729	1734
13-15 år	695	766	671	695	795	765

Noen konklusjoner:

- Utviklingen av barnetallene vil i stor grad påvirkes av flytteaktiviteten
- Nedgang i barnefødsler som følge av færre kvinner i fruktbar alder
- Barnetallene/elevtallene vil være sterkt påvirket av flytteaktiviteten
- Det er stor forskjell i elevtallsutviklingen i de forskjellige kretsene
- Størst økning av førskolebarn forventes i Arstad og Tangen (forutsatt økning i boligbygging), mens størst nedgang forventes i Hoberg og Breidablikk
- Størst økning i elevtallene forventes i Arstad, Solvin og Åsbygda, mens størst nedgang forventes i Hoberg og Breidablikk (spesielt i siste del av perioden)
- Ottestad og Romedal forventes å få økning i ungdomsskolene i første periode og nedgang i siste periode, mens Stange får nedgang i første periode og økning i siste periode.
- Utviklingen av antallet eldre påvirkes i liten grad av flytteaktiviteten
- Antallet pensjonister (67+) vil gå svakt ned fram til 2010 for deretter å øke sterkt
- Antallet eldre over 80 år vil øke kontinuerlig fram til 2010 (fra 810 til 990) for deretter å avta fram mot 2020
- Antallet eldre over 90 år vil øke kontinuerlig i hele perioden fram til 2020 (fra 90 til 180)
- Høyalternativet forutsetter stor mobilitet, noe som har vært tilfelle i periode med høykonjunktur. Det gjenstår å se om Stange er like attraktiv som tilflyttingskommune i perioder med lavkonjunktur.

Prioriterte politikkområder

Kommuneplan '98 inneholdt i alt 8 hovedmål for videre utvikling av Stange kommune. Når kommunestyret i februar 2002 vedtok å gjennomføre en revisjon av kommuneplanen, ble det samtidig vedtatt at følgende fire politikkområder skal prioriteres:

- *Barn og unge skal sikres gode og trygge oppvekstvilkår.*
- *Alle skal føle trygghet for dekning av nødvendige behov i alderdommen, ved sykdom og ved spesielle funksjonstap.*
- *Nærmiljøer skal fungere med sine naturlige møtesteder og gjennom lokale kultur- og aktivitetstilbud.*
- *Stange skal være en god kommune å bo i, og det skal gis et variert botilbud.*

I tillegg vedtok kommunestyret et femte politikkområde som er ivaretatt gjennom arbeidet med Regional Utviklingsanalyse

- *Næringslivet skal gis rammevilkår som gjør lokale bedrifter konkurransedyktige og som motiverer for nyetableringer.*

Nedenfor følger innstillingene fra de fire politiske komiteene som har arbeidet med de prioriterte politikkområdene.

UTREDNING FRA KOMITÈ 1

POLITIKKOMRÅDE:

**”BARN OG UNGE SKAL SIKRES GODE OG TRYGGE
OPPVEKSTVILKÅR”.**

Mandat for Komitè 1:

Komiteen skal:

- **Gi en beskrivelse og enkel analyse av dagens situasjon for barn og unge.**
- **Definere satsingsområder, foreslå mål, beskrive utfordringer og foreslå tiltak for å sikre gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge med vekt på følgende områder:**
 - **Forebyggende arbeid for barn og unge**
 - **Barn og unges fritid**
 - **Helsetilbud til barn og unge**
 - **Skolen 2010 – politiske føringer for skolens utvikling**
 - **elev- og foreldremedvirkning**
 - **pedagogisk utviklingsarbeid**
 - **organisering**
 - **anlegg**
 - **Barnehagetilbud**

I sitt arbeid skal komiteen ta stilling til:

- **Hva er kommunens kjernetjenester ?**
- **Er det oppgaver det skal defineres standarder/kvaliteter for ?**
- **Er det områder det skal utvikles serviceerklæringer for ?**
- **Skal det utarbeides/er det utarbeidet delplaner som vedlegg til kommuneplanen ?**
- **Egne planer for samarbeid med lag og foreninger ?**
- **Er det områder der det bør søkes regionalt samarbeid ?**

Komitè 1 har kommet fram til følgende utfordringer, satsningsområder og tiltak for tildelt politikkområde:

UTFORDRING 1: BYGGENDE OG FOREBYGGENDE ARBEID FOR BARN OG UNGE.

SITUASJON/ANALYSE:

Stange kommune har et mangfoldig tilbud til barn og unge gjennom frivillige lag og foreninger og kommunale virksomheter. Ansatte i kommunen har god kompetanse. Mye av det forebyggende arbeidet gjennomføres som prosjekter, ofte med fag- eller etatsspesifikk avgrensning. Verken praktiske innsatser eller systematisk utvikling av byggende og forebyggende arbeid er tilfredsstillende kvalitetssikret eller koordinert. Samordning av offentlige innsatser og et bedre og mer forpliktende samarbeid med frivillige vil være tjenlig. Foreldre og elever/barn er en stor ressurs som kan utnyttes bedre.

Det byggende perspektivet innebærer å styre mot en bærekraftig utvikling. Hver enkelt må, individuelt og sammen, ta ansvar for hvilken retning samfunnet utvikler seg. Derfor er det viktig å legge til rette for at alle kan delta i utforming av lokalsamfunnet.

Satsningsområde 1.1: Utarbeide en strategi for systematisk forebyggende arbeid i Stange kommune

Tiltak:

Kommunen skal:

- sørge for å koordinere og å opprettholde kontinuitet i utviklingsarbeidet innen forebygging. Opprette en tverrfaglig styringsgruppe for samordning av tilbudet til barn og unge, direkte underlagt rådmannsnivået.
- på politisk og administrativt nivå, inngå samarbeid med ”Østnorsk kompetansesenter”, for å utarbeide en kommunal strategi for forebyggende arbeid.
- hvert år i budsjett og handlingsplan fastsette et temaområde til fordypning som det skal utvikles forebyggende programmer for.
- arrangere årlig(e) konferanse(r) med deltakelse fra alle virksomheter og politisk nivå for å opprettholde engasjement og kreativitet, identifisere viktige innsatsområder og bedre kompetansen.
- sørge for at ”Familieteamet” utvides til også å omfatte familier med barn over 3 år.

Satsningsområde 1.2: Legge til rette for økt folkelig deltakelse i utviklingen av nærmiljøer og kommunen som helhet.

Tiltak:

Kommunen skal:

- utrede, og eventuelt organisere nærmiljøutvalg for å øke den folkelige deltakelse i utvikling av lokalsamfunnet.

- ivareta intensjonene i "Lokal Agenda".
- styrke og utvikle BUK som deltakende arena for Barn og Unge
- utvikle en informasjonsstrategi og styrke kommunikasjonen mellom kommunen og innbyggerne.

Satsningsområde 1.3: Et inkluderende samfunn

Tiltak:

Kommunen skal:

- sørge for at alle barn og unge med særskilte og/eller sammensatte behov, gis tilbud om en koordinerende hjelper, og at kommunen så langt mulig tilbyr løsninger med basis i ordinære tiltak.
- utarbeide en plan for mottak av flyktninger og asylsøkere, og ta med lokalsamfunn og næringsdrivende i en samlet strategi.

UTFORDRING 2: BARN OG UNGES FRITID

SITUASJON/ANALYSE:

Barns fritid er foreldrenes ansvar. Ungdom har, og skal ha, innflytelse over sin fritid. Foreldre og foresatte, venner, frivillige lag og foreninger, kommersielle interesser og kommunen er tilretteleggere, tilbydere og premissleverandører. Kommunens ansvar er å sørge for at det finnes et balansert tilbud av trygge og spennende gjøremål.

Stange kommune støtter opp om lag og foreninger. Allikevel preges det frivillige arbeidet like mye av kampen om midler, som den aktivitet som er den egentlige hensikt. Kommunens virksomheter trekker veksel på, og har stor nytte av det frivillige arbeidet. Det er en stor utfordring å videreutvikle dette samspillet.

Skoler og andre offentlige bygninger er naturlige steder å møtes for barn og unge. Allikevel framstår disse som lite brukte kulturhus. For eldre ungdom vil det være riktig å legge til rette for mer selvstyrte ungdomshus. Også idrettsanlegg og andre lagsdrevne eiendommer kan utvikles til gode, bredt anlagte møteplasser. Disse må ha god tilgjengelighet med offentlig transport. Også Hamar by er lite tilgjengelig for store deler av kommunens unge befolkning.

Satsningsområde 2.1: Et bedre og mer forpliktende samarbeid mellom kommunen og private lag og foreninger.

Tiltak:

Kommunen skal:

- legge til rette for lagsarbeid ved å bedre økonomien til private lag og foreninger.
- gjøre avtaler med frivillige om et målrettet barne- og ungdomsarbeid.
- arrangere årlige konferanser med tillitsvalgte og aktive frivillige for å øke motivasjon, inspirasjon og samhørighet.
- utvikle og gjøre naturlige møteplasser attraktive og godt tilgjengelige for barn og unge.
- bidra til at Stangehallen gjøres mer tilgjengelig for uorganisert ungdom.
- sørge for bedre offentlig kommunikasjon for å gjøre møteplassene mer tilgjengelig.

UTFORDRING 3: HELSETILBUD TIL BARN OG UNGE

SITUASJON/ANALYSE:

Barn og unge skal få sitt helsetilbud dekket gjennom den ordinære allmenne helsetjenesten, og skal derigjennom også få tilgang på nødvendige spesialisthelsetjenester. Helsetjenesten i Stange har god kompetanse, men har ikke tilstrekkelig kapasitet. Dette gjelder spesielt den delen av helsetjenesten som virker i skjæringspunktet mellom det behandlende og det forebyggende og i særdeleshet der lidelsen som en del av selve problemet holdes skult. Det er både et stort underforbruk og manglende kapasitet innen psykiatri, psykososiale lidelser og misbruk/avhengighetsbehandling. Innfallsporten til disse tjenestene er hovedsakelig en lett tilgjengelig, i mange sammenhenger, oppsøkende primærhelsetjeneste.

Sammensatte problemer krever differensierte løsninger og flerfaglige tilnærminger. Det er viktig at helsetjenesten for barn og unge i kommunen vil jobbe for en styrking av helhetlige helse- og sosialfaglige perspektiver og mot profesjonaliseringsmonopolisering. Både tverretatlige og flerfaglige tjenester må styrkes.

Skolehelsetjenesten er utilstrekkelig utbygd for å sikre at problemer blir tidelig oppdaget og fulgt opp. Videre er det ikke tilstrekkelig oppmerksomhet overfor de særskilte utfordringer de familier står overfor som opplever alvorlige og sammensatte problemer.

Mange tenåringer utvikler en livsstil som er helsemessig ugunstig, og forskning viser at levestilten i ungdomstiden danner grunnlag for vaner i voksen alder. Derfor er forebyggende helsearbeid spesielt viktig. Det settes ofte, men ikke godt nok, i verk forebyggende programmer rettet mot tobakk, alkohol og narkotika. Mobbing og vold er andre temaer som går igjen. Også kostholdsproblemer og manglende fysisk aktivitet er viktig. Disse perspektivene må også inngå i utviklingen av en strategi for forebygging i Stange kommune.

Satsningsområde 3.1: Sikre at problemutvikling blir tidelig oppdaget og at det iverksettes tiltak.

Tiltak:

Kommunen skal:

- sikre tilgjengelighet til helsesøster ved å sørge for tilstrekkelig kapasitet og at ”helsestasjon for ungdom” er tilgjengelig for ungdom der ungdom ferdes.
- gjøre helse- og sosialarbeidere tilgjengelige i skolene, med henblikk på å styrke den tverrfaglige kompetanse og å bedre tilgjengeligheten.
- ta ansvar for å øke kunnskapen om spesielle ungdomsrelaterte spørsmål som pubertet, seksualitet, kost- og spiseproblematikk, psykosomatiske plager, psykiske lidelser og livsstilssykdommer.
- vurdere å gjøre avtaler med fastleger om tilgjengelighet ved å sikre gratis konsultasjon for ungdom til tilrettelagte tider.
- sørge for at barn og ungdom som trenger spesialisert hjelp blir henvist til rett instans.
- styrke og videreutvikle ungdomskontakten.

Satsningsområde 3.2: Legge til rette for mer fysisk aktivitet og mer tid utendørs i skole og barnehage.

Tiltak:

Kommunen skal:

- legge til rette for mer tid med fysisk aktivitet, og videreutvikle ”uteskolen”.
- legge til rette for at barnehagebarn kan være ute i skog og mark - prioritere utendørs aktiviteter (uteavdelinger).
- utrede potensialet i og muligheten for et strukturert samarbeidet med idrettslagene om idrettsskole for barn og idrett som valgfag i skoletiden og/eller som ledd i SFO.
- legge til rette for at barn kan sykle/gå til skolen ved å sikre trygge skoleveier.

Satsningsområde 3.3: Bedre skoleelevenes kosthold og sikre at alle elever får et måltid hver formiddag.

Tiltak:

Kommunen skal:

- utrede verdien av og muligheten for å gjennomføre et skolemåltid hver dag
- vurdere skolemåltid som ledd i elevbedrifter som pedagogisk virkemiddel

UTFORDRING 4: ”SKOLEN 2010” - POLITISKE FØRINGER FOR SKOLENS UTVIKLING.

- **ELEV- OG FORELDREMEDVIRKNING**
- **PEDAGOGISK UTVIKLINGSARBEID**
- **ORGANISERING**
- **ANLEGG**

SITUASJON/ANALYSE:

Skolene i Stange fremstår i det alt vesentlige som gode skoler. De fleste som jobber eller lærer der trives. De ansatte har god kompetanse og et stabilt ansettelsesforhold. Det er en utfordring å skape balanse mellom det tradisjonelle og det nyskapende, mellom utprøvde pedagogiske former og velkjent organisering, og moderne og alternative måter å drive skole på. Kommunen inviterer og legger til rette for forsøk i skolen.

Norske skoleelever skårer rundt gjennomsnittet i OECD landene når det gjelder kunnskap i lesing, matematikk og naturfag. Et særskilt fokus på innlæring av faktakunnskap og objektive ferdigheter krever en annen skole enn når samarbeid, forståelse og medbestemmelse også skal gi skolen innhold. Dette er ferdigheter og verdier som også arbeidslivet verdsetter høyt. I Stange er imidlertid tilbøyeligheten til å utdanne seg lavere enn på landsbasis.

Alle elever skal ha status som verdige, ukrenkelige og verdifulle. Skolene i Stange skal bidra til læring og mestring med utgangspunkt i den enkelte elev sine forutsetninger, slik at alle elever skal kunne gå ut av grunnskolen med tro på seg selv. Den enkelte skole plikter å utnytte sine ressurser for på best mulig måte å ivareta retten til individuelt tilrettelagt undervisning. Dette er en stor utfordring for skolene med relativt sparsomme budsjetter.

Til tross for at vi mener å ha gode skoler i Stange, opplever mange elever uro, mobbing og vold i møte med skolehverdagen. Et stort flertall av elevene trives, men mange kjeder seg og ønsker mer variert undervisning og aktive læringsformer. Mer praktisk arbeid, utplassering i arbeidslivet, prosjektarbeid og bruk av PC, internett og video står på elevenes ønskeliste. Undersøkelser viser at elever som trives og fungerer godt sosialt greier seg bedre på skolen. Økt voksentetthet og voksne som blir respektert av elevene bidrar sterkt til et trygt og godt læringsmiljø. Tilsvarende virker hensiktsmessige lokaler og gode utearealer stimulerende på trivsel, motivasjon og læringsmiljø.

Skolebygningene og skolenes uteareal har ulik kvalitet, men er fysisk sett av akseptabel kvalitet. Fremdeles er det mangler hva gjelder luftkvalitet og spesielt ulike spesialrom. En vesentlig utfordring er at skolene er bygd for en annen måte å undervise på enn det som i dag fortoner seg som ideelt. I et slikt perspektiv er det store mangler ved mange skoler. Til dette kommer at flere skoler venter en større elevtilgang enn det som er mulig å ta imot.

I Stange kommune bruker skolen ca 12 kroner pr elev/dag til alt elevrettet arbeid med unntak av lærerlønn. Kommunalt Foreldreutvalg (KFU) med støtte fra Samarbeidsutvalgene (SU) mener at dette er ca halvparten av hva som må til for å virkeliggjøre en god men nøktern, og gratis skole. Foreldre bidrar med mellom 1 og 2 millioner kroner til drift av skolen, noe også organisert som betalingspålegg.

Det er generelt stor foreldreaktivitet, et aktivt KFU, og mange aktive foreldre i FAU og SU. Elevene er tilsvarende engasjerte gjennom elevråd, SU og BUK. På denne måten er det etablert kontakt mellom elever, foreldre, skolens ansatte og politikere.

Satsningsområde 4.1: Elev- og foreldremedvirkning

Tiltak:

Kommunen skal:

- utarbeide kvalitetsystemer for å måle brukertilfredshet og øke brukermidvirkning.
- legge til rette for at BUK gis utviklingsmuligheter og økt innflytelse.
- prioritere elevmegling og andre elevstyrte eller elevmedvirkende prosesser.
- støtte opp under og legge bedre til rette for KFU og FAUenes arbeid.
- øke læreres kompetanse for å legge best mulig til rette for skole/hjem samarbeidet.
- iverksette holdningsskapende arbeid for å motivere til fag- og høyere utdanning.
- legge til rette for forsøk med driftsstyrer i skolen.

Satsningsområde 4.2: Skoleanlegg

Tiltak:

Kommunen skal:

- med ambisjonen om å være ”best på skole, lage en langsiktig plan for utbygging og utvikling av skolene slik at de fysiske forholdene bygger opp under og forsterker det pedagogiske arbeidet.
 - virkeliggjøre skolens visjon om ”Livsglede i lek og læring”.
 - tilrettelegge skoleanlegg for ny pedagogikk og alternativ organisering.
 - realisere og utvikle IKT-planen
 - sørge for forsvarlig svømmeopplæring

- gjennomføre utbygging/utbedringer i henhold til plan.

Satsningsområde 4.3: Organisering.

Tiltak:

Kommunen skal:

- stille midler til disposisjon for utprøving av alternative måter å organisere skolen.
- legge til rette for et flerfaglig arbeidsmiljø i skolen.
- etablere samarbeid med bedrifter for at elever kan ta deler av ungdomsskolen som yrkesretta opplæring.
- videreutvikle elevbedrifter og entreprenørskap.
- realisere gratis-skoleprinsippet.

Satsningsområde 4.4: Pedagogisk utviklingsarbeid.

Tiltak:

Kommunen skal:

- sørge for en kontinuerlig prosess med elever, foresatte og ansatte for å utvikle kvaliteten i opplæringen.
- stille midler til disposisjon for utprøving av ny og alternativ pedagogikk
- sørge for at skolen som hovedregel kan gi alle elever tilpasset opplæring innenfor skolens ordinære rammer.

UTFORDRING 5: BARNEHAGETILBUD

SITUASJON/ANALYSE:

Brukerundersøkelser har vist at foreldre/foresatte i det alt vesentlige er godt fornøyd med barnehagetilbudet i Stange kommune. Barnehagetilbudet i Stange er preget av mangfold – bl.a. er det en jevn fordeling mellom private og kommunale barnehager/familiebarnehager og noen av de private barnehagene har alternativt pedagogisk/livssynsmessig innhold. Det er behov for i større grad å satse på utviklingsarbeid i barnehagene i Stange.

Barnehagedekning i Stange er kun ca. 62 % og i ”Barnehageplan for Stange” er det stipulert et behov for utbygging på 218 nye ”barnehageplasser”. Vedtatt ”Barnehageplan for Stange” synliggjør behov for utbygging med prioriteringer. Det er nødvendig med en samordning av tilbudet mellom private og kommunale barnehager. Stortingets endelige vedtak vedrørende finansiering av barnehager, herunder forholdet mellom kommunen og private barnehager/familiebarnehager, vil ha stor betydning for framtidig organisering/utbygging av barnehager.

Satsningsområde 5.1: Alle barn i alderen 1 – 5 år, der foreldrene ønsker det, skal sikres barnehageplass.**Tiltak:**

Kommunen skal:

- gjennomføre vedtatt utbyggingsprogram mot full barnehagedekning.
- i størst mulig grad tilpasse barnehagetilbudet til brukernes behov. (Barna som primærbrukere).

Satsningsområde 5.2: Sikre et kvalitativt godt barnehagetilbud**Tiltak:**

Kommunen skal:

- legge til rette for at barnehagene kan drives i henhold til intensjonene i Rammeplan for barnehager
- gjennomføre tiltak i henhold til vedtatt "Plan for kvalitet-/kompetanseutvikling i barnehagene i Stange- "DEN GODE BARNEHAGEN".
- prioritere utviklingsarbeid i private og kommunale barnehager.
- nye barnehager legges i tilknytning til natur/friluftsområder slik at allsidige fysiske aktiviteter kan stimuleres, og ivaretas.

Satsningsområde 5.3: Samordne tilbudet i private og kommunale barnehager.**Tiltak:**

Kommunen skal:

- gjennomføre samordnet opptak.
- trekke ansatte i private barnehager/familiebarnehager med på felles skoleringstiltak.
- legge til rette for utbygging av private barnehager/familiebarnehager der det er grunnlag for dette.

UTREDNING FRA KOMITÈ 2

POLITIKKOMRÅDE:

”ALLE SKAL FØLE TRYGGHET FOR DEKNING AV NØDVENDIGE BEHOV I ALDERDOMMEN, VED SYKDOM OG VED SPESEIELLE FUNKSJONSTAP”

Mandat for Komitè 2:

Komitèen skal:

- Gi en beskrivelse og enkel analyse av dagens situasjon for eldre i Stange kommune.
- Definere satsningsområder, foreslå mål, beskrive utfordringer og foreslå prioriterte tiltak for politikkområdet med vekt på følgende:
 - hvordan Stange kommune kan bidra til å bevare/bedre Eldres livskvalitet - både for friske og hjelpetrengende eldre. Det skal vurderes forebyggende tiltak både på det helsemessige, kulturelle og sosiale området.
 - hvordan samarbeidet med frivillige lag og foreninger kan utvikles.
 - hvilke områder bør vurderes for utvidet interkommunalt samarbeid.

Blant de tiltak som foreslås skal det:

- defineres hvilke oppgaver som skal være kommunens kjernetjenester for gruppen eldre
- defineres standarder og kvalitetsnormer for kjernetjenestene
- foretas en kartlegging av hvilke av disse tjenestene som er lovbestemt
- legges fram forslag til hvilke områder det er hensiktsmessig å utvikle serviceerklæringer for.

ENKEL BESKRIVELSE

DAGENS SITUASJON FOR ELDRE I STANGE

Demografiske forhold

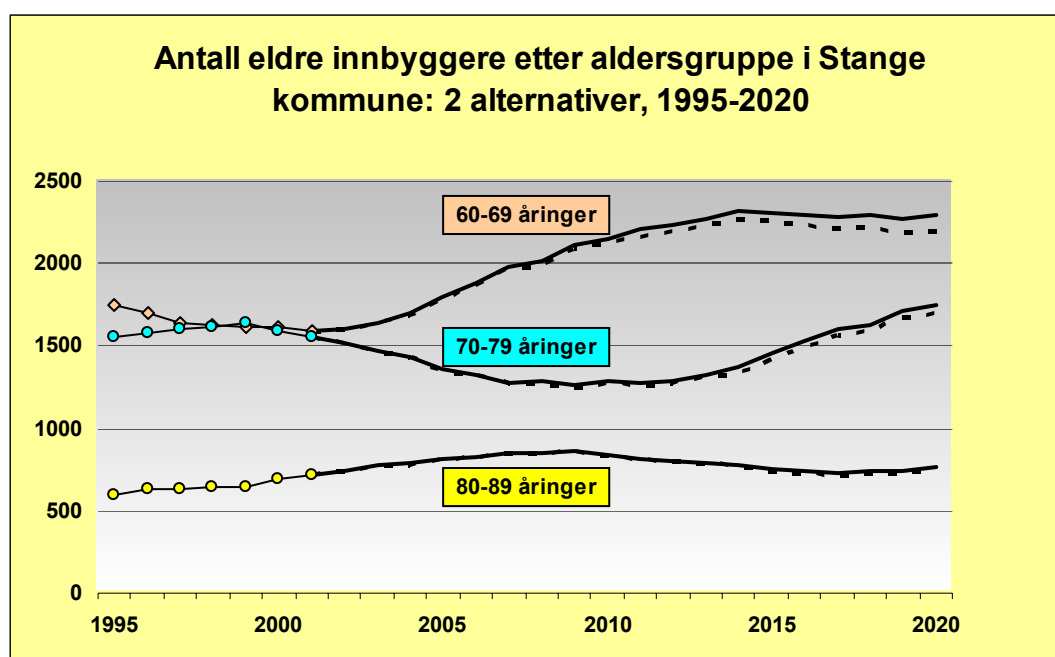
Hedmark beskrives som ”eldrefylket” fordi befolkningsutviklingen der er annerledes enn utviklingen på landsbasis. Det er likevel store forskjeller mellom kommunene, og Stange sammen med Kongsvinger og Nord-Odal har den største økningen av eldre over 80 år fram mot år 2010.

Med utgangspunkt i 2002 viser en fersk statistikk fra ASPLAN at økningen eldre over 80 år i Stange fram til 2010 vil bli 20% - d.v.s. en økning i forhold til i dag på 141 personer. I følge Fylkesmannens rapport etter gjennomføringen av Handlingsplan for eldreomsorgen har det også skjedd en betydelig økning fra 1998 – prognosen viser en økning på 258 personer fra 1998 til 2010. Fra 2010 til 2020 viser prognosene en tilbakegang med 110 personer. Trykket vil med andre ord lette i denne perioden – til nærmere dagens nivå. Disse variasjonene vises i tabellen som følger:

Endringer i antall eldre over 80 år i Stange kommune i to perioder

	Innbyggere 01.01.2002	Økning/reduksjon i antall eldre		% endring 2002-2010
		2002-2010	2011-2020	
60-69 åringer	1 588	500	111	31 %
70-79 åringer	1 558	-304	443	-20 %
80-89 åringer	718	141	-110	20 %

I tabellen ovenfor vises beregnet vekst i antall eldre innbyggere for tre aldersgrupper. I vår region flytter svært få av de eldste over kommunegrensen. Erfaringsmessig er framskrivning av antall eldre rimelig sikker, og varierer mest i forhold til endringer i forventet levealder.

Kommunale tjenester til eldre i Stange kommune

Helse- og sosialplan for Stange kommune ble utarbeidet i 1997 for perioden 1997-2005. Planens kapittel 5.3 omhandler eldreomsorg. Demografisk tallmateriale i planen er i overensstemmelse med den utviklingen vi faktisk har fått siden 1997. De utfordringene som beskrives og de overordnede målsettingene som er nedfelt er også like gjeldende i dagens situasjon. Det er derfor naturlig å ta utgangspunkt i denne planen når det skal tas veivalg for utviklingen i eldreomsorgen den neste 4 og 12 års perioden.

Foruten *Helse- og sosialplanen 1997-2005* har også *Handlingsplan for eldreomsorgen* og rapporten fra RO-senteret med *Statusvurdering av pleie- og omsorgstjenestene i Stange 2002*, vært viktige premissleverandører i arbeidet med denne delen av kommuneplanrulleringen.

Kommunale tjenester til eldre assosieres i hovedsak til institusjonsbaserte- og hjemmebaserte tjenester, helsetjenester og diverse kulturelle og sosiale tiltak i samhandling med frivillige lag og foreninger. Ut over dette har kommunens eldre selvfølgelig også adgang til alle andre kommunale tjenester etter ønske og behov.

Det meste av kommunens virksomhet i forhold til eldre er hjemlet i ulike lover:

- **Lov om helsetjenester i kommunene, lov av 19. november 1982 nr. 66**
- **Lov om planlegging av helse- og sosialtjenesten i kommunen, lov av 19. november 1982 nr. 68**
- **Lov om kommunale- og fylkeskommunale eldreråd, lov av 8. november 1991 nr. 76**
- **Lov om sosiale tjenester m.v., lov av 13. desember 1991 nr. 81**

I kommuneplansammenheng trekkes også annen lovgivning inn, spesielt plan- og bygningsloven.

I det følgende fokuseres de tjenester som i befolkningen sees på som de mest sentrale oppgavene kommunen har i forhold til gruppen eldre.

Institusjonsbaserte tjenester og omsorgsboliger

Institusjonsbaserte tjenester er et knapphetsgode som gis befolkningen etter enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven.

Etter satsningen gjennom handlingsplanen for eldreomsorg har Stange kommune endret sin dekning på institusjonsplasser i forhold til eldre over 80 år slik tabellen under viser:

	Sykehjems plasser	Aldershjems plasser	Omsorgsboliger	% Enerom	% Institusj. dekning	% Samlet dekning
1997	119	26	16	72 %	21 %	23 %
2000	148	0	50	100 %	21 %	28 %
2002	148	0	63	100 %	18 %	26 %
2005	172	0	102	100 %	19 %	31 %

Stange kommune vil få en lavere institusjonsdekning i 2005 enn i 1997, men omsorgsboligene gjør store utslag på den totale dekningsprosenten for tilpasset botilbud – som for øvrig regnes i forhold til antall eldre over 80 år.

I tallmaterialet for 2005 ligger både de 16 nye plassene for demente ved Stange sykehjem og 8 plasser ved Vallset bo- og servicesenter. Hvis disse prosjektene ikke lar seg gjennomføre av økonomiske hensyn, vil kommunen få en betydelig dårligere dekningsgrad for institusjonsplasser og store utfordring spesielt med hensyn til det økende antall demente.

Når det gjelder planlagte omsorgsboliger som skal være ferdig innen 2005, er 23 boliger planlagt bygget av Stange kommune. 16 boliger er bygget/skal bygges av stiftelsen Stange Aldersboliger.

Institusjonsplassene er fordelt slik:

Institusjonsplasser	Plasser totalt	Skjermede plasser	Korttid /rehabilitering	Dagplasser
Stange sykehjem	100	18	20	ca 2 pr. post
Planlagt nye plasser		16		4-5 skjermede pl.
Ottestad sykehjem	48	8	0	0
Planlagte skjermede plasser v/ Vallset bo/service 2004		8		
Lille Kjonerud	18 (12)	0	0	0

I Handlingsplanen 1997-2005 er det påpekt at pasientene i 1997 er langt sykere når de blir lagt inn på sykehjemmene enn de var for noen år tilbake. Terskelen for å få en sykehjems plass har økt. Denne utviklingen er betydelig forsterket fra 1997 til i dag.

De kommunale omsorgsboligene er fordelt slik:

Beliggenhet	Antall omsorgsboliger
Stangebyen	10 i dag
Ottestad	24 i dag, pluss planlagt 10
Ilseng	10 i dag, pluss planlagt 4
Romedal	9 i dag (+10 nye nettopp godkjent)
Tangen	8 i dag
Ottestad Bo- og servicesenter	29 i dag
Vallset Bo- og servicesenter	26 i dag
Lille Kjonerud	18 i dag, pluss planlagt 9

Selv om omsorgsboligene er tilpassede boliger med livsløpsstandard er brukerne ikke automatisk gitt tilbud om hjemmetjenester. Hjemmetjenester gis etter behov på lik linje med tilbudet til andre hjemmeboende brukere. Det er likevel riktig å peke på at det er rasjonelt å gi hjemmetjenester i omsorgsboliger og i bo- og serviceleiligheter fordi det spares kjøretid.

Lille Kjonerud

Bofellesskapet har 18 leiligheter. Stange kommune er eier med driftsansvar, men driften har vært finansiert via refusjon fra fylkeskommunen,- senere Helse Øst. Stange kommune benytter i dag ingen av leilighetene til sine brukere. Det forhandles nå om den fremtidige bruken av disse plassene med Helse Øst, og det forventes en avklaring i første halvdel av 2003.

I tilknytning til Lille Kjonerud planlegges det 9 nye ordinære omsorgsboliger.

Hjemmebaserte tjenester

Tjenestene er fordelt på tre distrikt. Det gis tilbud om hjemmesykepleie, hjemmehjelp, trykksalvarmer og varm mat levert i hjemmet.

Tendensen med økt pågang og pasienter/brukere med mer kompliserte lidelser er den samme for hjemmetjenestene som for sykehjemmene. Dette har for så vidt en logisk sammenheng. Når nåløyet for å få en sykehjemsplass blir mindre, blir meget syke pasienter liggende hjemme og er avhengig av avansert hjemmesykepleie.

Antall brukere og ansatte i distriktene pr. 31. desember 2002:

Område	Antall brukere	Antall stillinger sykepleiere	Antall stillinger hjelpepleiere og omsorgsarbeidere	Antall stillinger for hjemmehjelpere
Distrikt Stange	235	7,05	7,41	10,9
Distrikt Romedal	215	7,6	8,44	10,5
Distrikt Ottestad	205	7,5	7,82	9,96

Når bemanningen vurderes for de ulike distriktene må det tas hensyn til ulike kjøreavstander. I Stange distrikt som også omfatter Espa og Tangenområdet, ble det for eksempel kjørt 18.000 km i august 2002. Det er opplagt at det må brukes mer tid på kjøring i Stange distrikt i forhold til i Ottestad distrikt. Ottestad har derimot en stor utfordring i økningen brukere – 30-40% fra mai til september måned. Våren 2002 var *gjennomsnittlig* besøkstid 4-5 minutter pr. pasient i Ottestad. Romedal har sin store utfordring i at Vallset Bo- og servicesenter nå har svært mange ”sykehjemspasienter” med stort omsorgs- og hjelpebehov.

Helsetjenester

Legetjenester

Kommunen bruker i dag 1,11 legeårsverk i sykehjemmene tilsvarende den statlige normen som er satt for slike tjenester.

Hjemmetjenestene har et tett samarbeid med pasientenes fastleger. Legetjenesten for pleietrengende i hjemmene gjøres tilgjengelig via hjemmesykepleien og pårørende. For enslige eldre har hjemmesykepleien det praktiske ansvaret for kontakten med fastlegene ved for eksempel å gi bekymringsmeldinger, bestilling av time, følge til og fra for dem som tenger det, følger opp medisiner o.s.v. Dette samarbeidet er viktig også i forhold til informasjon fra/til 2.linje tjenesten ved inn- og utskriving fra sykehus.

Fysio- og ergoterapitjenester

Helse- og rehabiliteringsavdelingen omfatter nå 4 fysioterapestillinger og 4,5 ergoterapeutstillinger. Dette er en viktig virksomhet med hensyn til rehabilitering etter sykdom og forebygging av varig institusjonsinnleggelse. Behandlingen knyttes spesielt mot den nye kortidsavdelingen ved post 4 på Stange sykehjem, men det behandles også dagpasienter og hjemmeboende.

Etter at avdelingen fikk sitt eget hjelpemiddellager på Åkershagan fungerer formidlingen av tekniske hjelpemidler til hjemmeboende godt. Ergoterapeutene står også sentralt når det gjelder planlegging og veiledning i forbindelse med utbedring av boliger for eldre og funksjonshemmede slik at de kan bli boende lengst mulig i eget hjem.

Helseforebyggende tiltak

Stangehallen

1. Ordinære tilbud i frisklivssenteret
2. Spesielle gruppetilbud:
 - Trim og trivsel - En trimgruppe for funksjonsfriske eldre over 60 år
 - Hjerte/lunge 1 - Rehabiliteringsgruppe for dem med behov for å bygge opp/vedlikeholde sin fysiske form.
 - Hjertetrimmen - Aktivitet og sosial stimulering i gruppe. Individuelt tilpasset tempo.

Trimdans i pensjonistgruppene

Det er 6 pensjonistforeninger i Stange som nesten uten unntak har trimdans med på sitt aktivitetsprogram sammen med det sosiale tilbudet. Dette er et viktig helseforebyggende tiltak som når mange.

Idrettslagene – seniorgrupper

Noen av idrettslagene har organisert aktivitet for seniorer, men ikke alle. Det er presentert ideer om at idrettslagene burde stimuleres til å utnytte de eldres ressurser bedre - både til glede for de eldre selv gjennom fysisk aktivitet og til hjelp for idrettslagene som har stort behov for frivillig arbeid/dugnadshjelp.

Kulturelle og sosiale tilbud

- Stange bibliotek
- Utstillinger v/gallerier og kunstforeninger
- Tilrettelagte turstier i nærmiljøene
- Tematurer arrangert av ulike lag, foreninger og virksomheter (for eksempel Sparebanken Hedmark)
- Aktiviteter arrangert av ulike livssynsorganisasjoner og menighetsråd (for eksempel eldretreff og besøkstjeneste)

Flere av disse tilbudene er ikke spesielt tilrettelagt bare for eldre, men det er gode tilbud som bidrar til økt livskvalitet for eldre som benytter seg av dem.

Pensjonistforeninger

Det er registrert 6 pensjonistforeninger i Stange kommune. Aktiviteten i disse er forholdsvis lik, men med enkelte særtrekk noen steder. Alle understreker at det sosiale samværet er det viktigste. Hyggetreff med kaffe og kaker, underholdning og trimdans, 1-2 turer i året og fester knyttet til de ulike årstidene er fellesnevner. Noen har større aktivitet enn andre når det gjelder foredrag og informasjonsaktivitet om aktuelle tema.

Røde Kors besøkstjeneste

Besøkstjenesten dekker hele kommunen. Det er stor aktivitet og etterspørsel, men de har stort behov for å knytte til seg flere menn.

I tillegg til at de organiserer besøk i hjemmene, på sykehjemmene og i omsorgsboliger, følger de til lege o.l etter anmodning fra hjemmesykepleien. De arrangerer også fester, hyggetreff og bussturer. En gang pr. uke har de salgstraller ved begge sykehjemmene.

Transportordning

Det meldes fra alle pensjonistforeninger at de har problemer med dårlige transportordninger for eldre som ikke selv har bil eller slektninger som kan kjøre seg.

ENKEL ANALYSE

TILBUDET TIL ELDRE I STANGE

Sett i forhold til politikkområdet:

Alle skal føle trygghet for dekning av nødvendige behov i alderdommen, ved sykdom og ved spesielle funksjonstap

Kommunens STYRKER

- Har gjennomført eneromsreformen.
- Har to bo- og servicesentra som et godt utgangspunkt for diverse velferdstiltak for eldre i nærmiljøet, og med et tjenestenivå som ligger mellom ordinær omsorgsbolig og sykehjem.
- Har et tett nettverk av aktive pensjonistforeninger.
- Har et nytt og godt tilgjengelig bibliotek.
- Har Stangehallen med en meget god frisklivssentral med både individuelle tilbud og gruppetilbud - spesielt for eldre

Kommunens MULIGHETER

- Videreutvikle velferdstiltak for eldre med utgangspunkt i Bo –og servicesentrene i Vallset og Ottestad og i sykehjemmet/helsesenteret på Stange.
- Videreutvikle aktiviteten og tilbudene i tilknytning til det nye biblioteket.
- Iverksette et utviklingsprosjekt med målsetting å finne nye muligheter for å utnytte leilighetene og spisskompetansen på Lille Kjonerud på en samfunnsmessig god måte.

Kommunens SVAKHETER

- Dårlig økonomi begrenser i stor grad mulighetene for iverksetting av ikke lovpålagte oppgaver. De lovpålagte oppgavene trues også.
- Dårlig dekning på institusjonsplasser
- Vanskelig å etablere gode transportordninger for eldre og funksjonshemmede fordi kommunen er stor i geografisk utstrekning.

Kommunens TRUSLER

- Presset på hjemmetjenestene er meget stort – fare for sammenbrudd
- Planlagt utbygging av institusjonsplasser står i fare for å måtte skrinlegges fordi kommunen verken evner å dekke egenandelen for nybygg med betydelige statstilskudd, eller å skaffe driftsmidler.
- Fare for nedleggelse av dagtilbud som på lengre sikt vil føre til ytterligere press på institusjonsplassene.

Om institusjonsplasser spesielt

Kommunen gjennomførte eneromsreformen i forbindelse med byggingen av Ottestad sykehjem. Dette medførte at kommunen fikk en kvalitetsmessig og bygningsmessig standardheving av sykehjemmene, men en marginal økning i antall institusjonsplasser.

Presset på sykehjemsplassene er blitt betydelig, og mange er av den oppfatning at kommunen må utvide kapasiteten. Det er antall demente med behov for institusjonsplass/bofellsskap med heldøgns pleie som øker mest. Situasjonen er nå slik at det vurderes å skjerme åndsfriske sykehjemspasienter i stedet for demente, og ellers omorganisere sykehjemsavdelingene slik at det kan gis et mer differensiert tilbud etter hvert som pasientens tilstand endres. Urolige demente kan ikke klare seg med hjemmebaserte tjenester hvis de ikke har pårørende som tar seg av "heldøgnspleien". Situasjonen er i dag prekær for mange.

Muligheten for dagplass er redningen for mange familier. Dette kan utsette en institusjonsinnleggelse med år. Det er ikke lovpålagt å ha dagplasser, men denne tjenesten er langt rimeligere enn den døgnbaserte tjenesten. Det er derfor viktig at dette tas med i vurderingen om kommunen skal ha tilbud om ikke lovpålagte tjenester, spesielt i forhold til demente.

Om hjemmetjenster spesielt

Det er et meget sterkt press på hjemmetjenestene i dag. Denne tjenesten er spesiell med hensyn til at de ikke har anledning til å avvise pasienter hvis liv og helse trues. De samme ressursene må fordeles på stadig flere og sykere pasienter. Det er videre en tydelig økning av antallet alvorlig syke og døende som ønsker å dø hjemme. Terminalpleie er en type pleie som er meget tidkrevende og som har spesielt strenge krav til etiske kvaliteter.

De hjemmetjenester som gis i dag er en blanding av lovpålagte og ikke lovpålagte tjenester. Tjenesten må gjennomgå for vurdering av om noe kan prioriteres vekk til fordel for andre mer preserende oppgaver. Det er ikke lett å skille mellom ulike nødvendige/ikke nødvendige tjenester fordi lovverket overlater mye skjønn til personalet og pasienten selv. Hva som er "nødvendig stell og pleie" kan vurderes ulikt både av fagpersoner, pårørende og pasienten selv. Det kan også være situasjoner der en liten og forholdsvis beskjedne hjelp som isolert sett ikke er lovpålagt, er det lille som gjør at en person ikke trenger en akutt sykehjemsplass. Til tross for disse problemstillingene er det ønskelig og nødvendig å forsøke å skille ut noen kjernetjenester som kommunen også kan sette standarder og kvalitetsnormer for.

Om helsetjenester spesielt

For mange pleietrengende og syke er medisinadministrasjon et problemfelt. Medisinering endres, apotekene er ikke alltid åpne, epikriser fra sykehus kommer for sent til fastlege o.s.v. Hjemmesykepleien bruker mye tid på å legge i dossetter og følge opp endringer i medisineringen. Det kan være både tid og penger å spare på å utvikle samarbeidet med apotekene.

UTFORDRINGER SATSINGSOMRÅDER OG TILTAK

Innledning

Stange kommune står i likhet med andre kommuner i Norge, overfor store utfordringer innen de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Vi opplever stadig større etterspørsel etter disse tjenestene, samtidig som kommunens muligheter til å opprette, tilby og drifte etterspurte tjenester stadig blir svekket. Kommunene blir i denne situasjonen mer og mer prisgitt stortingsflertallet og deres bevilgninger, når kommunene selv har små muligheter til å påvirke sin egen inntektskilde. Dette er situasjonen i dag og det ser ut til at dette er virkeligheten vi må forholde oss til i åra som kommer.

Komiteens flertall bestående av SV, AP, S, BL innstiller i det videre på følgende tekst :

Når kommunen presses mellom store behov og små budsjetter, møter vi stadig oftere overskrifter i media som rett eller urimelig setter fingeren på uverdige forhold innen sektoren. Konsekvensene av dette er ofte at det skapes et inntrykk av det offentlige som en udugelig og ineffektiv utøver av pleie- og omsorgstjenester. I denne situasjonen kommer det stadig oftere forslag om å konkurransetsette eller privatisere deler av tjenesten for å gjøre den kvalitativt bedre, mer effektiv og mer økonomisk.

I denne situasjonen er det mer enn noen gang viktig å fastslå at velferdsstaten er et offentlig ansvar som skal sikre befolkningen universelle velferdsordninger. Effektiv organisering, bedre tjenesteyting og et likeverdig tilbud får vi til/skapes gjennom avtaler med de ansatte i tjenesten i stedet for konkurransetsetting og privatisering. Kvaliteten på tjenester og tiltak i kommunal regi skaper den nødvendige tillit og oppslutning fra folk flest.

Alternativt mindretallsforslag fra FrP og Høyre:

Kommunen skal ha et helhetlig ansvar for å levere gode og tilpassede pleie- og omsorgstjenester til alle kommunens innbyggere. Kommunen skal selv være en profesjonell hovedleverandør av slike tjenester, men private tilbydere skal også vurderes der disse totalt sett kan levere bedre- og/eller mer økonomiske løsninger.

Stange kommune vil i planperioden derfor verne om det offentlige som hovedleverandør av pleie- og omsorgstjenester. I dagens økonomiske virkelighet står kommunen overfor en situasjon med tøffe prioriteringer på hvilke tjenester som skal ytes til befolkningen. Prioriteringer må skje innen enkeltsektorer og mellom tjenestetilbud,- sjøl om flere av tilbudene trenger å bli styrket.

Når vi ser den demografiske utvikling i Stange mot 2020, er det verdt å legge merke til to forhold:

- Økningen av eldre over 80 år fram mot 2010
- De generelle svingningene i pleie- og omsorgsbehov i aldersgruppen eldre gjennom hele perioden.

Dette gir kommunen en særlig utfordring til å dekke det framtidige behovet for institusjonsplasser, og det dreier seg særlig om det stadig økende antall demente med behov for og krav på heldøgnspleie. Til tross for en planlagt økning på 24 sykehjemsplasser fram mot 2005 vil dette kun gi en økning på institusjonsdekning fra 18% til 19% - altså 1%, men likevel 2% dårligere enn i 1997. Samtidig blir kommunen utfordret til å tilrettelegge og organisere tjenestetilbudet ut fra svingningene i behovene til de eldre, slik at de blir ivaretatt på en mest mulig smidig, differensiert og fleksibel måte.

Stange kommune har flere store utfordringer i forhold til tilbudet til eldre i kommende kommuneplanperiode. Oppsummert prioriteres følgende hovedutfordringer:

- 1 Utvikling av kommunens pleie- og omsorgstjenester**
- 2 Forholdet mellom befolkningens forventninger og realitetene i tjenestetilbudet**
- 3 En aktiv og meningsfylt alderdom**
- 4 Informasjon og medvirkning**
- 5 Interkommunalt samarbeid**

I det følgende brytes hver av disse fem hovedutfordringene opp i satsningsområder og forslag til tiltak.

Komité 2 har kommet fram til følgende utfordringer, satsningsområder og tiltak for tildelt politikkområde:

UTFORDRING 1: UTVIKLING AV KOMMUNENS PLEIE-OG OMSORGSTJENESTE

Satsingsområde 1.1 : Motivere og legge til rette for at alle kan bli boende i eget hjem så lenge de ønsker det.

Tiltak:

Kommunen skal:

- sørge for gode ressurser til hjemmebaserte tjenester.
- utvikle en strategi som gir god balanse mellom institusjonsplasser og hjemmetjenester.
- prioritere dagplasser / dagtilbud ved kommunens institusjoner og bo- og servicesentra.
- sørge for at boligbygging i kommunen i størst mulig grad skjer etter kriterier for livsløpsstandard.
- yte hjelp til planlegging av utbedringstiltak av boliger.
- gjennom reguleringsplaner legge til rette for bygging av bokollektiv for eldre i privat regi.
- utvikle transportordninger for eldre og utføre fortrinnsvis i samarbeid med drosjesentralen, evt. frivillige organisasjoner.
- etablere helsestasjoner for eldre ved alle pleie- og omsorgsdistrikt.
- legge til rette for apotekerutsalg ved legesentrene i Romedal og Tangen.
- sikre tilbud om omsorgslønn
- sikre tilgjengeligheten til trygghetsalarmer

- sikre at alle som trenger det får tilbud om tilkjørte måltider der de bor.
- sikre at alle som trenger det får tilbud om hjelp til oppvarming av middagsmat
- utvikle en strategi for tiltak som skal imøtekomme innvandreres behov for pløtjenester når kulturelle og religiøse forhold krever spesiell tilpasning.
- avklare av kommunens framtidige bruk av Lille Kjonerud innen utgangen av 2003

Satsingsområde 1.2: Forebyggende demensarbeid og tilrettelagte tilbud til demente

Tiltak:

Kommunen skal:

- øke antallet skjermede institusjonsplasser for eldre med demensproblematikk med det planlagte antallet plasser som er gitt i handlingsplan for eldreomsorg.
- iverksette arbeid med å utvikle en modell / plan for et differensiert tilbud til aldersdemente i Stange kommune innenfor feltene institusjon, hjemmetjenester og dagtilbud.
- intensivere det forebyggende arbeid for brukere med aldersdemens gjennom blant annet å knytte kommunen opp mot nasjonale / internasjonale forskingsmiljøer.

UTFORDRING 2: FORHOLDET MELLOM BEFOLKNINGENS FORVENTNINGER OG REALITETENE I TJENESTETILBUDET

Satsningsområde 2.1: Harmonisere befolkningens forventninger til de muligheter kommunen har for å gi pleie- og omsorgstjenester

Tiltak:

Kommunen skal:

- igangsette arbeid med å utvikle standarder, kvalitetsnormer og serviceerklæringer innen pleie- og omsorgstjenesten.
- utvikle informasjonsmateriell, og evt. kommunal informasjonsavis som jevnlig bl.a. sørger for å gi befolkningen oppdatert informasjon om innholdet i tjenestetilbudet.

UTFORDRING 3: En aktiv og meningsfylt alderdom

Satsningsområde 3.1: Legge til rette for bedre og mer forpliktende samarbeid mellom kommunen og frivillige lag og foreninger

Tiltak:

Kommunen skal:

- bidra til å videreutvikle besøkstjeneste spesielt.
- legge til rette for etablering av frivillighetsentraler i Stange, Romedal og Tangen

Satsningsområde 3.2: Sikre eldres deltakelse i helsemessige, kulturelle og sosiale aktiviteter

Tiltak:

Kommunen skal:

- utvikle gode transportordninger for eldre og bevegelseshemmede.
- utvikle Stange bibliotek ved å tilføre ressurser slik at det også kan gis service overfor eldre i hjemmene (eks. bokombrining)
- videreutvikle Stange Bibliotek som kulturhus.
- bidra til å videreutvikle trimtilbudet for eldre i Stangehallen.
- videreutvikle dagaktiviteter ved sykehjemmene og bo- og servicesentrene.

UTFORDRING 4: INFORMASJON OG MEDVIRKNING

Satsningsområde 4.1: Informasjon

Tiltak:

Kommunen skal:

-

Flertallsforslag SV, AP, S, BL: Etablere en kommunal informasjonsavis som regelmessig og gratis sendes alle kommunens husstander.

Mindretallsforslag FrP, H: Etablere samarbeid med lokale mediekanaler om formidling av informasjon til kommunens innbyggere.

- bedre informasjon om husbankens støtteordninger.
- sikre servicekontorets oppfølging av spesielt de eldres behov for informasjon.

Satsningsområde 4.2: Medvirkning

Tiltak:

Kommunen skal

- sikre brukernes mulighet for medvirkning før vedtak utformes om hjemmetjenester. Det skal gis valgfrihet i forhold hva man kan få hjelp til - innenfor en gitt og kjent ramme.
- sikre beboere i institusjon medvirkning på utformingen av rutiner som påvirker deres hverdag i institusjonen – innenfor gitt og kjent ramme.
- gi størst mulig valgfrihet innenfor kjente rammer når det gjelder måltider, leggetider, bad/dusjetider o.s.v, både innenfor institusjon og der hjelpen ytes i hjemmet.

UTFORDRING 5: INTERKOMMUNALT SAMARBEID**Satsningsområde 5.1: Større fleksibilitet i tjenestetilbudet for eldre på Hedemarken.****Tiltak:**

Kommunen skal:

- vurdere etablering av interkommunalt spesialsykehjem/minisykehus (eks. terminalpleie, kreftomsorg, intensivpleie etter sykehusopphold og lignende)
- åpne muligheter for utveksling av sykehjemsplasser for eldre som ønsker plass nærmere sine pårørende – utenfor egen opprinnelig bostedskommune.
- vurdering av muligheter for innføring av en mer fleksibel henteordning av avfall for eldre og uføre som bor utenfor hovedtrasportnettet for HIAS.

UTREDNING FRA KOMITÈ 3

POLITIKKOMRÅDE:

”NÆRMILJØER SKAL FUNGERE MED SINE NATURLIGE MØTESTEDER OG GJENNOM LOKALE KULTUR- OG AKTIVITETSTILBUD”

MANDAT FOR KOMITÈ 3:

Komiteen skal:

- Gi en beskrivelse og en enkel analyse av dagens situasjon i forhold til nærmiljøer og aktuelle møteplasser.
- Definere satsingsområder, foreslå mål, beskrive utfordringer og foreslå tiltak for utvikling av nærmiljøene med vekt på følgende områder:
 - Kommunens rolle som tilrettelegger og aktiv aktør.
 - Volum og kvalitet på kommunens deltakelse i nærmiljøtiltak
 - Samarbeid med frivillige lag og foreninger og andre.

I sitt arbeid skal komiteen ta stilling til:

- Hva er kommunens kjernetjenester?
- Er det oppgaver det skal defineres standarder/kvaliteter for?
- Er det områder det skal utvikles serviceerklæringer for?
- Skal det utarbeides / er det utarbeidet delplaner som vedlegg til kommuneplanen?
- Egne planer for samarbeid med lag og foreninger?
- Er det områder det bør søkes regionalt samarbeid?

INNLEDNING:

Komiteen anser kulturarbeid som en av kommunenes vesentligste kjernetjenester.

Stange kommune har i likhet med andre kommuner i landet vært inne i en rivende utvikling i årene etter krigen. Utdanningsamfunnet har kommet for fullt, og det skilles stadig mer mellom arbeid og fritid. Denne utviklingen har også medført tydelige skiller mellom generasjoner. Ungdomstiden som en separat livsfase er også blitt svært tydelig som følge av disse endringene. En konsekvens av disse samfunnsmessige endringene er at etterspørselen av ulike tilbud har endret seg og i stor grad økt. Vi vet at ulike former for aktivitet er av stor forebyggende betydning. Allsidig aktivitet virker helsefremmende, bedrer læringsmiljøet og høyner livskvaliteten. Komiteen er opptatt av at kommunens befolkning skal ha et bredt, allsidig og desentralisert aktivitetstilbud, men ser at dette ikke lar seg gjennomføre ved offentlige ressurser alene.

- Komiteen ser det som viktig at disse oppgavene løses i samarbeid mellom det offentlige, næringslivet og frivillige lag og foreninger. Denne samlede ressursen vil bidra til å utvikle og fornye det eksisterende tilbud.

Kort beskrivelse av møteplasser og nærmiljøer

Møteplasser:

Begrepet møteplass og forståelsen av dette, følger av ordet og de assosiasjoner det gir – et sted for møte mellom mennesker. Eksempelvis kan nevnes arbeidsplassen, en butikk, barnehage/skole, kirke, idrettsanlegg, bensinstasjon etc. Møteplasser har sin spesielle verdi fordi det fører til møter mellom mennesker som ellers ikke ville ha truffet hverandre.

Nærmiljø:

Begrepet nærmiljø og forståelsen av dette begrenses til å falle sammen med eksempelvis et boligfelt eller en grend.

Det kan stilles mange spørsmål når vi arbeider med en definisjon av begrepet nærmiljø. For de fleste praktiske formål vil likevel nærmiljøet kunne betraktes som synonymt med de 9 kretsene som rekrutter elever til barneskolene i kommunen. I de fleste av disse kretsene vil det være et idrettslag med tilhørende anlegg, flere forsamlingshus, lekeplasser og andre installasjoner/organisasjoner som gir nærmiljøet innhold og mening.

I komiteens arbeid med dette temaet, er følgende spørsmål stilt:

- Lever vi i et samfunn der vi forventer at alt skal være organisert,- får vi for lite tid til å leve?
- I hvilken grad møteplasser bør tilrettelegges på tvers av generasjoner, eller om det skal tilrettelegges for de enkelte aldersgrupper og deres behov?

Komiteen har også diskutert hva som er med og former naturlige møtesteder i dagens samfunn. Svært mange møteplasser eksisterer uten noen som helst slags form for organisert aktivitet.

I Stange kommune er det et mangfoldig aktivitetstilbud for hele befolkningen. Tilbudene er i regi av frivillige lag og foreninger og kommunale virksomheter, jfr. vedlagte analyse utarbeidet av kultursjefen og oversikten over lag og foreninger i Stange kommune. Komiteen har kommet til 6 hovedutfordringer, som videreføres som satsningsområder. Komiteen prioriterer disse for å nå målsettingen om

- at alle innbyggere skal føle trygghet og tilhørighet
- at innbyggerne skal ha mulighet for vekst og utvikling i arbeid og fritid

På denne bakgrunn har ikke komiteen sett behov for å utarbeide nye mål.

Dette dokumentet skal ses i sammenheng med delplan for kulturvern, anleggsplan for idrett- og friluftsliv og andre delplaner.

Komitè 3 har kommet fram til følgende satsningsområder og tiltak for tildelt politikkområde:

Satsningsområde 1: Samarbeid med frivillige lag og foreninger

Stange kommune har et stort nettverk av frivillige lag og foreninger, som velforeninger, idrettslag, musikkforeninger oa. Kommunen yter ulike tilskudd til denne gruppen. Lagene bidrar til aktivisering av bygdas befolkning og gjennom sitt arbeid utfører disse en betydelig andel av det forebyggende arbeid som legges ned i kommunen. Det er en utfordring å legge til rette slik at lag og foreninger i større grad gjennom samarbeid og innflytelse kan bidra til å øke befolkningens livskvalitet gjennom ulike tilbud og tiltak. Komiteen ser ellers utfordringer i det å:

- finne ut hvordan vi kan videreutvikle samspillet med kommunes lag og foreninger slik at vi får et bredt, allsidig og tidsriktig aktivitetstilbud til befolkningen.
- bedre lag og foreningers rammebetingelser.

Tiltak:

Kommunen skal:

- utvikle systemer som fanger opp innspill og initiativ .
- utvikle tilskuddsordninger for alle grupper.
- i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og det enkelte menneske utvikle lokale handlingsplaner med vekt på bærekraftig utvikling (Lokal Agenda 21). Dette stiller nye krav til kommuneplanlegging og tilrettelegging for bred folkelig medvirkning.
- iverksette tiltak som bistår og ivaretar lag og foreninger i byråkratiet, bl.a.:
 - ved å forenkle dagens system
 - ved å opprette en funksjon til å bistå lag og foreninger som tilrettelegger og koordinator.
- gjennomføre en analyse som viser samfunnsnyten av lag og foreningers arbeid.

Satsningsområde 2: Barn og ungdoms situasjon i Stange kommune.

Barn og ungdoms situasjon varierer fra nærmiljø til nærmiljø. Aktivitetstilbudet drives i hovedsak av lag og foreninger. Det kommunale tilbudet omfattes først og fremst av fritidsklubber, motorsenteret, rockeverkstedet og kulturskolen. Et relativt nytt tiltak rettet mot ungdom i aldersgruppa 13 – 23 år er ungdomskontakten, som driver oppsøkende og formidlende tiltak.

Vi har mange funksjonshemmede barn og ungdom i Stange. Utfordringa er å legge til rette for en inkluderende praksis, slik at barn og ungdom kan delta i tilbud på egne premisser. Kommunens støttekontakter og deres funksjon er vesentlig i dette arbeidet.

Kommunens aktivitetstilbud er konsentrert i tettstedene og etterspørsel etter ytterligere aktivitet er størst her. En naturlig konsekvens er at manglende aktivitetstilbud ”synes best” i tettstedene.

Det er generelt mange utfordringer knyttet til aktiviteter/tilbud for hele denne aldersgruppen:

- Tilrettelegging av tilbud, fra skolen slutter og utover ettermiddagen, for den yngste aldersgruppen
- Mangel på tilbud om aktivitet i Ottestad
- Tilrettelegging av tilbud på helg.

Tiltak:

Kommunen skal:

- tilrettelegge ungdomshus i Ottestad (Prix) .
- etablere/omgjøre Ilseng fritidsklubb til kommunal. Dette for å sikre et forutsigbart aktivitetstilbud.
- utvide åpningstider i de kommunale tilbud slik at også helger dekkes. Dette gjelder spesielt i Stange sentrum, men også i Ottestad.
- utvide tilbudet innen skolefritidsordningen.
- utvikle nærmiljøanlegg og aktivitetstilbud som lag og foreninger sjøl ikke driver/tilrettelegger eller ivaretar som for eksempel:
 - skoleplassen, skateboard, trial etc.
 - tilbud for funksjonshemmede
 - åpent gardsbruk der barn og unge kan delta i dyrestell

Satsningsområde 3: Innvandring.

I Stange kommune har vi mange nasjonaliteter. I de siste to-tre år har kommunen mottatt mer enn 100 somaliske flyktninger, hvorav de aller fleste er bosatt i Stange sentrum. Mottak og inkludering av flyktninger vil være en vedvarende situasjon i kommunene i framtida. For å lykkes i integreringsarbeidet, må vi drive et holdningsskapende arbeid, både overfor Stanges befolkning og de som skal inkluderes. Det er en utfordring å sørge for å stille ressurser til rådighet i forhold til de forpliktende vedtak som fattes.

Tiltak:

Kommunen skal:

- tilrettelegge for arbeidstreningsgrupper/fritidsaktiviteter
- tilrettelegge for språktreningsplasser både i kommunal og privat regi.
- tilrettelegge for ”International dag”
- tilrettelegge for ”Flerkulturelt hus”
- tilrettelegge for leksetreningsgrupper.
- drive holdningsskapende arbeid både overfor Stanges befolkning og de som skal inkluderes.

Satsningsområde 4: Møteplasser for voksenbefolkningen

Møteplassen for denne delen av befolkningen har vi i en viss utstrekning i regi av lag og foreninger. Det å delta i aktiviteter på fritida og det å ha et sosialt nettverk virker helsefremmende og høyner livskvaliteten. Komiteen er av den formening at arbeidsplassen danner fundamentet for den enkeltes opplevelse av trivsel, trygghet og tilhørighet. Med bakgrunn i dette mener vi at det er viktig å legge til rette for et mer ”inkluderende arbeidsliv” og mer ”inkluderende” lag og foreninger enn det vi har i dag. Pensjonister utgjør en ressurs som i sterkere grad bør kunne delta i aktivitet og nærmiljøtiltak.

Mange eldre benytter seg av møteplasser som allerede er tilrettelagt for den øvrige befolkningen. Bo- og servicesenter er blitt en naturlig del av møteplassene i kommunen. Frivillighetssentralen / frivillige lag og foreninger bidrar med aktivitet og tilbud til den denne aldersgruppen.

Tiltak:

Kommunen skal:

- gjennomføre tiltak for å nyttiggjøre seg de ressurser som pensjonister utgjør.
- gjennomføre tiltak for et mer inkluderende arbeidsliv ved å :
 - sette inn tiltak for å redusere sykefraværet
 - tilrettelegge for at arbeidstakere med redusert funksjonevne kan tilsettes.
 - opprette praksisplasser (yrkestrening og språktrening)
- gjennomføre tiltak for at lag og foreninger i sterkere grad inkluderer grupper som i dag står utenfor
- opprette Frivillighetssentraler i tettstedene.

Satsningsområde 5: Transport/tilgjengelighet

Det er ikke Stange kommunes oppgave å drive kollektivtransport. Vi registrerer at spesielt ungdomsgrupper og til dels de eldre ikke bruker tilbud grunnet manglende transportmuligheter.

Tiltak:

Kommunen skal:

- være en pådriver i arbeidet med forbedring av det kollektive transporttilbudet.

Satsningsområde 6: Interkommunalt samarbeid

Det generelle kulturtilbudet er så vesentlig og omfattende at det er viktig å søke samarbeid med nærliggende kommuner for å få etablert tilbud og gjennomføring av aktivitet.

Tiltak:

Kommunen skal:

- gjøre en vurdering av hvilke tiltak som bør løses i samarbeid med nærliggende kommuner.

Utrykt vedlegg:

- Kultursjefens analyse av dagens situasjon i forhold til nærmiljøer og aktuelle møteplasser, datert 26.11.2002.
- Oversikt over lag og foreninger i Stange kommune.
- Eksempler på møteplasser i Stange kommune

UTREDNING FRA KOMITÈ 4

POLITIKKOMRÅDE:

**”STANGE SKAL VÆRE EN GOD KOMMUNE Å BO I, OG DET SKAL
GIS ET VARIERT BOTILBUD”**

Mandat for Komitè 4:

Komitèen skal:

- Gi en beskrivelse og enkel analyse av dagens boligsituasjon for kommunens innbyggere
- Formulere mål for boligpolitikken i vid forstand
- Definere satsningsområder, beskrive utfordringer og foreslå tiltak for boligpolitikken for planperioden

I sitt arbeid skal komiteen ta stilling til:

- Hva er kommunens kjernetjenester?
- Er det oppgaver det skal defineres standarder/kvaliteter for?
- Er det områder det skal utvikles serviceerklæringer for? Skal det utarbeides/er det utarbeidet delplaner som vedlegg til kommuneplanen?
- Egne planer for samarbeid med lag og foreninger
- Er det områder der det bør søkes regionalt samarbeid?

ENKEL BESKRIVELSE BOLIGPOLITIKK I STANGE KOMMUNE

Befolkning

- I kommuneplanperioden 1997 – 2.kvartal 2002 har folketallet økt med 462 personer (i snitt 85 pr.år – måltallet i kommuneplanen var 30-50 pr.år).
- Folketallet i tettstedene er i sum økt med 750 personer – andelen bosatt i tettsteder er økt fra 51 % til 54 %.
- Hovedtyngden av befolkningen ligger i årskullene mellom 30 og 59 år
- I gruppen over 80 år utgjør kvinner nesten 2/3 av befolkningen
- Tettstedet Stangebyen har hatt den desidert største økningen i folketallet, 30 % i perioden 97-02, men også Ottestad, Starhellinga, Gata og Åsbygda har hatt økning. Tangen og Ilseng er uendret mens Romedal har hatt en svak nedgang.

Boligutvikling

- I planperioden 1997-2001 er det tatt i bruk i alt 380 nye boliger, i snitt 76 pr.år. Dette er det samme som i perioden 1990-96. Behovet var anslått til 90 pr.år, hvorav 45 til erstatning for avgang, 30 pga endret botetthet og 15 til befolkningsvekst.
- Boligbyggingen har fordelt seg slik i snitt pr.år, med anslått behov i parentes: Ottestad 37 (40), Stange 24 (20), Tangen 5 (10), Romedal 7 (10) og Vallset/Åsbygda 3 (10).
- I 2001 var det en kraftig økning i antall boliger igangsatt, og som i det vesentlige ferdigstilles i 2002, i alt 167 boliger som fordeler seg slik: Ottestad 84, Stange 54, Tangen 9, Romedal 5 og Vallset/Åsbygda 15.
- Tendens : Flere eldre selger sine hus og flytter til sentrumsnære og lettestelte leiligheter og omsorgsboliger, dette frigir en del eneboliger

Boligfakta

- I 2000 var det totalt 7439 boliger i Stange kommune
- 77 % av det totale antall boliger i Stange er frittliggende eneboliger
- Ca 10 % er rekkehus, tomannsbolig eller hus i kjede
- Over halvparten av boligene har byggeår mellom 1946 og 1980, de fleste av disse er bygd mellom 1960 og 1980
- Ca 10 % av boligene i Stange er private utleieboliger
- Nedgangen i botetthet har flatet ut – fra 3,1 pers./bolig i 1970, 2,8 i 1980, 2,5 i 1990, 2,4 i 1996 og 2,4 i 2000 og 2002
- Ca 1/3 av husholdningene er en-personshusholdning - over halvparten av disse er over 67 år
- Bare 14 % av boligene har livsløpsstandard

Tomtepriser kommunale tomter.

Hovedprinsipp - selvkost. Pris avhengig av beliggenhet.

Pris billigste tomter : kr. 119 pr. m²

Pris dyreste tomter : kr. 168.000 + kr. 48 pr. m²

Kommunens boligmasse :

Kommunen disponerer 425 utleieboliger (+ 51 ungdomsboliger ferdigstilt 2003)

Dette utgjør ca 25.000 m2 og disponeres slik :

Sosialkontoret :	68
Flyktningeboliger :	39
Bofellesskap psykisk utviklingshemmede/psykiatri :	63
Omsorgsboliger/bo - og servicesenter/bofellesskap :	130
Ungdomsboliger (2003) :	59
Hybelleiligheter :	51
Utleieboliger Gotland:	54
Div . :	14

Kommunens øvrige bygningsmasse består av ca 75.000 m2 og omfatter blant annet 12 skolebygg, 9 barnehager, 2 sykehjem, 11 kultur/idrettsbygg, rådhus

Komité 4 har kommet fram til følgende utfordringer, satsningsområder og tiltak for tildelt politikkområde:

(Boligsosial handlingsplan ble vedtatt 19.06.02. Innholdet i denne er blant annet brukt i arbeidet med revisjon av kommuneplanen.)

UTFORDRING 1: ULIKHET OG MULIGHETER

Alle skal disponere en egnet bolig i et godt bomiljø.

Satsningsområde 1.1 : Boligene

Det skal legges til rette for et variert botilbud, for ulike livsfaser, boformer, preferanser og økonomiske muligheter

Tiltak :

Kommunen skal :

- planlegge og tilrettelegge boligtomter i varierende størrelse i ulike omgivelser.
- samarbeide med utbyggere om varierte boligformer og størrelser
- selv sørge for tomteforsyning, spesielt i områder som ikke er kommersielt interessante for private utbyggere
- legge til rette for god utnyttelse av tomter i sentrale strøk i tråd med føringer i SMAT - planen
- legge til rette for at det kan tilbys større tomter på ca 1.5 - 2 mål i desentrale strøk av kommunen
- stille seg positive til utradisjonelle private bofellesskapsløsninger

Satsningsområde 1.2: Geografisk

Det skal tilbys boliger i ulike typer bomiljøer, i ulike deler av kommunen, fortrinnsvis i tettstedene

Tiltak :

Kommunen skal :

- tillate spredt bebyggelse i desentrale strøk der hvor forholdene ligger til rette for det
- stille seg positive til at småbruk og husmannsplasser er en del av kommunens botilbud

Satsningsområde 1.3: Beboerne

Det skal legges til rette for en variasjon med hensyn til alderssammensetning, funksjonsgrad og økonomisk evne innen det enkelte bomiljø

Tiltak :

Kommunen skal :

- fremme integrasjon og variasjon i befolkningsammensetning gjennom ulike tilbud
- fordele ulike grupper beboere til egen boligmasse i henhold til Boligsosial handlingsplan

Satsningsområde 1.4: Barn og unge

Det skal legges til rette for at barn og unge kan utfolde seg i et inspirerende og trygt bomiljø

Tiltak :

Kommunen skal :

- gjennomgå, samle og revidere ulike retninglinjer og forskrifter med sikte på en samlet plan for barn og unges bomiljø
- sørge for et tilstrekkelig tilbud om kommunale utleieboliger til ungdom i utdannings - og etableringsfasen

Satsningsområde 1.5: Eldre

Det skal tas hensyn til en økende etterspørsel etter sentrale, lettstelte leiligheter for eldre. De som ønsker det skal kunne beholde sin bolig så lenge som mulig

Tiltak :

Kommunen skal :

- videreføre utbygging av omsorgsboliger i henhold til Boligsosial handlingsplan
- prioritere bygging av leiligheter i tettstedene til akseptable priser
- fremme livsløpsstandard i nye og rehabiliterte boliger ved aktiv bruk av Husbankens finansieringsordninger
- påvirke og stimulere til bygging av heiser i blokkbebyggelser i samarbeid med HOBBL

Satsningsområde 1.6: Funksjonshemmede

- *Det skal legges til rette for mennesker med ulik funksjonsgrad (se Boligsosial handlingsplan)*
- *Boligområdene og nærmiljøene skal gjøres framkommelige og trygge for alle grupper med redusert førighet*

Tiltak :

Kommunen skal :

- som byggherre sørge for tilrettelagte boliger for funksjonshemmede i ulike bomiljøer
- samarbeide med utbyggere, boligsamvirke og enkeltbygherrer om å fremme slike boliger
- utnytte Husbankens låne - og finansieringsordninger også til utbedring av egen bolig
- gjennom regulerings - og bebyggelsesplaner sørge for gangveier og oppholdsarealer som er tilgjengelig for alle, skjermet for motorisert trafikk og tilrettelagt med egnet møblering og belysning

UTFORDRING 2 : BOMILJØ I VID FORSTAND

Et attraktivt bomiljø er mer enn hus og hage :

Alle skal ha tilgang på en tilstrekkelig infrastruktur av teknisk og sosial karakter

Satsingsområde 2.1: Infrastruktur

Kommunen skal ha et velfungerende system for vann, avløp og energileveranse

Tiltak :

Kommunen skal :

- knytte boliger til offentlige VA - nett der det er mulig, og søke alternative, økologisk gode løsninger andre steder
- gi god og pålitelig strømkobling til alle gjennom Stange Energis nett

Satsingsområde 2.2: Transport

- *Offentlige transportmidler skal være et reelt alternativ*
- *Veinettet til boligene skal være godt og trygt*

Tiltak :

Kommunen skal :

- prioritere utbygging i områder med kollektivforbindelse i henhold til SMAT - planen
- være i dialog med Hedmark trafikk, NSB og transportselskapene for å forbedre transporttilbudet i kommunen

Satsingsområde 2.3: Post og tele
Post - og teletjenester skal bygges ut med framtidsrettet teknologi

Tiltak :

Kommunen skal :

- gjøre sitt til at det opprettholdes et godt posttilbud til alle boliger, med betjente postservicetilbud i ulike deler av kommunen
- påvirke til at bredbåndtilknytning blir tilgjengelig i alle deler av kommunen

Satsingsområde 2.4: Service og tjenester
Nye boområder skal fortrinnsvis ligge i nærheten av eksisterende skole, barnehage og nærbutikk

Satsingsområde 2.5: Utforming for felleskap
Det skal legges til rette for sosiale møteplasser, fellesskapsløsninger og aktivitetstilbud i boligmiljøene som kan fremme gode naboskap og sosiale relasjoner, og bidra til lokalt engasjement og nærdemokrati

Tiltak :

Kommunen skal :

- utforme bomiljøene fysisk for uformelle møter og samvær
- legge opp til felles leke- og aktivitetsområder, oppholds- og rekreasjonsarealer
- støtte møte- og aktivitetslokaler i lokalmiljøene
- oppmuntre til at beboerne selv organiserer dugnader og andre fellestiltak i boligområdene, og til å ta ansvar for eget bomiljø
- bidra til at bomiljøene også utformes med tanke på private, skjermede oppholdsplasser

UTFORDRING 3: AREALBRUK
Det skal legges til rette for en god arealbruk i samsvar med SMAT-planen, lokale stedsanalyser og kommunedelplaner.

Tiltak:

- Kommunen skal sørge for at det utarbeides lokale planer for nærmiljø og boligområder, med aktiv lokal medvirkning.

UTFORDRING 4 : NATUR OG MILJØ
Boligutbyggingen skal ivareta hensynet til bærekraftig bruk av natur og miljø.

Satsingsområde 4.1: Energiøkonomi

Boligene skal være sunne, og det bør oppmuntres til energiøkonomisk og naturvennlig oppvarming.

Tiltak :

Kommunen skal :

- sørge for at det ved større utbyggingsprosjekter og feltutbygging skal vurderes krav om energiøkonomiske tiltak som vannbåren varme og varmepumper.

Satsingsområde 4.2: Materialer og teknologi

Det skal etterstrebtes bruk av naturvennlige materialer og teknologier i boligbygging, rehabilitering og vedlikehold

Satsingsområde 4.3: Omgivelser

Boligbyggingen skal foregå med minst mulig negative inngrep i natur, landskap og bygningsmiljø.

Satsingsområde 4.4: Utforming

Bebyggelsen skal gjenspeile god arkitektur, estetikk og lokale byggetradisjoner

UTFORDRING 5: ØKONOMISK MULIGHET FOR ALLE

Å fremskaffe og finansiere et tilstrekkelig antall boliger med en tilfredsstillende standard og med en rimelig husleie til vanskeligstilte i kommunen

Satsingsområde 5.1: Tilbud

- *Skaffe de vanskeligstilte gruppene et tilfredsstillende botilbud i kommunal regi med bakgrunn i kartlegging i boligsosial handlingsplan og tidligere vedtatte planer*
- *Planlegge og tilrettelegge for kommunale tomter som er aktuelle for utbygging/ombygging/fortetting*
- *Bruke kommunens boligmasse fleksibelt*

Tiltak :

Kommunen skal :

- følge opp tiltakene skissert i Boligsosial handlingsplan

Satsingsområde 5.2: Finansiering

Tilrettelegge for informasjon og rådgivning om gunstige økonomiske ordninger for etablerings - og boutgifter, og benytte Husbankens finansieringsordninger

Tiltak:

Kommunens skal :

- arbeide for å utvikle gode finansieringsordninger for kommunale utleieboliger
